

Ключевые слова: *курсовое проектирование, методика обучения украинскому языку, научно-исследовательская работа*

SUMMARY

Hrona Natalia, Yushchenko Valentyna, Popruzha Olena. Course projection as a form of independent scientific research of students.

The article finds that the first step to scientific achievements is a term paper (course design). Such research work of students is a component of professional training, which includes teaching methodology and research methods, as well as systematic participation in research activities, equipping with technologies and skills of creative approach to solving certain scientific problems. The purpose of the article is to determine and substantiate the ways to improve the course design of students on the methods of teaching the Ukrainian language in an information environment. A set of research methods was used: theoretical analysis and synthesis of literary sources, electronic publications, computer and network resources for educational purposes, systematic analysis of the essence of course design, components of its tools, surveys of students, teachers to identify priority areas for improving students' independent training. Research results. Optimization of the curriculum for pedagogical practice does not allow to conduct full experimental work in the course design. Therefore, in the second part of the work we recommend students to analyze programs, textbooks, conduct surveys of teachers, allow students to complete tasks related to the research topic (constitutive stage), highlight the positive pedagogical experience. The most common mistakes made by students when writing term papers are highlighted. The author emphasizes that at the present stage of reforming higher education in Ukraine the improvement of course design management in the information environment, revision of approaches to selection and updating of organizational forms of independent, experimental work of students, own content of research in order to reduce the distance between the real process of execution and the work itself. It is concluded that course work is, first of all, an independent work of the student, and, secondly, scientific research. Therefore, it is necessary to teach students to creatively rethink, analyze and summarize the necessary scientific material, avoiding plagiarism. Course design is a form of student research that integrates student knowledge, develops the ability to apply acquired knowledge in practice, and solves real problems based on experimental facts.

Key words: *course design, methods of teaching the Ukrainian language, research work of students.*

УДК 378.147;56/453

Михайло Демянчук

Комунальний заклад вищої освіти

«Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради

ORCID ID 0000-0001-8729-5144

DOI 10.24139/2312-5993/2020.10/075-084

ОСОБЛИВОСТІ УПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті узагальнено, що в професійній підготовці майбутніх лікарів особливої значущості набуває реалізація компетентнісного підходу до формування в них професійної культури для ефективної міжособистісної взаємодії з пацієнтами. Резюмовано, що професія та культура тісно й постійно між собою взаємодіють та один без одного існувати не можуть. Професія, поєднуючись із загальнолюдською

культурою, породжує таке соціальне явище, як «професійна культура» й охоплює як галузь трудової діяльності людини, так і якість цієї діяльності, що в результаті складає саме культуру як унікальний феномен усієї людської історії, всього людського буття.

Здійснено аналіз сутності професійної культури майбутніх лікарів у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, результатами якого стали відомості, що це поняття знаходиться в синонімічному ряду з такими дефініціями, як «обізнаність» (знання, грамотність, поінформованість), «підготовленість», «готовність», спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні й соціальні потреби; комплекс ставлень, цінностей, знань і навичок тощо.

У силу свого широкого розвиваючого, виховного, духовно-морального, соціокультурного, етичного й комунікативного потенціалу дисципліни гуманітарного блоку робочого навчального плану медичного ЗВО можуть і повинні стати центральною ланкою для формування професійної культури майбутнього лікаря. Доведено, що студенти покликані опанувати основні правила та норми професійної культури ще під час навчання в медичному закладі вищої освіти, що складатиме основу їхньої професійної та комунікативної компетентностей.

Ключові слова: майбутні лікарі, професійна культура, культура, компетентнісний підхід, компетентність, медична етика, деонтологія.

Постановка проблеми. У сучасних характеристиках професійної діяльності сучасних висококваліфікованих лікарів закладені вимоги до вдосконалення професійної підготовки студентів у медичних закладах вищої освіти (МЗВО). Майбутні лікарі покликані використовувати у своїй діяльності новітні досягнення й відкриття в галузі медицини, систематично ознайомлюватися з науковими доробками та практичним досвідом лікарів з інших країн, репрезентувати результати власної лікарської діяльності (Нахаєва, 2015), що потребує досконалого володіння професійною культурою.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемам професійної підготовки фахівців медичної галузі присвячено праці багатьох науковців, які визначали сучасні завдання вищої медичної школи (М. Банчук, О. Волосовець, Т. Чернишенко) (Банчук, 2008), вищої медичної освіти в контексті реформування галузі (Р. Моїсеєнко, В. Вороненко, І. Фещенко, О. Волосовець) (Моїсеєнко, Вороненко, Фещенко, Волосовець, 2011) та професіоналізації майбутнього медичного працівника у вищому навчальному закладі (І. Мельничук) (Мельничук, 2012); характеризували способи формування готовності майбутніх лікарів до професійного самовдосконалення (Л. Дудікова (Дудікова, 2011)) та професійного спілкування (Л. Кайдалова, Н. Альохіна, Н. Шварп) (Кайдалова, 2013); визначали компетентність як основу формування готовності майбутніх лікарів до професійної діяльності (Нахаєва, 2015) та ін.

Мета статті – проаналізувати спрямованість використання компетентнісного підходу до формування професійної культури майбутніх лікарів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань застосовувалися такі методи дослідження: теоретичні: аналіз педагогічної,

навчально-методичної, нормативної літератури та наукових праць за темою статті, предметно-логічний та інформаційно-цільовий аналізи текстових матеріалів.

Виклад основного матеріалу. Проблема формування професійної культури є особливо актуальною нині, коли українське суспільство активно прагне до вступу в ЄС, коли пріоритетною є система ринкових відносин, у яких основними якостями, що визначатимуть успіх, є кваліфікація людини, рівень її технологічної, загальнокультурної підготовки та психологічної підготовленості. З метою використання компетентнісного підходу до формування професійної культури майбутніх лікарів урахувався діяльнісний характер компетентності. Тому науковці розглядають професійну компетентність як сукупність здібностей, властивостей і характеристик особистості, необхідних для успішної професійної діяльності; як спеціальні знання, що свідчать про найбільш повну обізнаність суб'єкта праці про предмет і способи дій, необхідні для виконання конкретної професійної діяльності (Драч, 2008; Зеер, 2004; Зимняя, 2003) та ін.

Відзначимо, що професія та культура тісно й постійно між собою взаємодіють та один без одного існувати не можуть. Професія, поєднуючись із загальнолюдською культурою, породжує таке соціальне явище, як «професійна культура» й охоплює як галузь трудової діяльності людини, так і якість цієї діяльності, що в результаті складає саме культуру як унікальний феномен всієї людської історії, всього людського буття. Слід зауважити, що витоки професіоналізму, професійної культури в цілому слід шукати в трудовій діяльності людей, у суспільному розподілі праці. Саме суспільний розподіл праці та виникнення професій стали об'єктивними стимулами становлення й розвитку культури як «другої природи» людини.

На формування професійної культури майбутнього спеціаліста впливають як особливості самої професії, так і інші фактори. Серед них можна виокремити об'єктивні та суб'єктивні, більш менш значущі, особистісні та соціальні фактори. Об'єктивний вплив мають також загальносвітові тенденції в освіті, соціально-філософські проблеми культури, стан системи освіти та якість освітніх послуг, культура закладу освіти, престижність професії в суспільстві.

Відзначимо, що в науковий обіг поняття «культура» ввійшло на межі XIII–XIX ст. завдяки англійському антропологу Е. Тейлору (1832–1917), який дав класичне визначення культури як сукупності знань, вірувань, мистецтв, моралі, законів, звичаїв, а також інших здібностей і навичок, які засвоєні людиною як членом суспільства (Демянчук, 2015). На різних етапах

розвитку суспільства формулювалися різні тлумачення «культури», яких американські культурологи нараховують понад триста (Драч, 2008).

У довідниковій літературі «культура» трактується як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії; рівень розвитку суспільства в певну епоху; те, що створюється для задоволення духовних потреб людини; освіченість, вихованість; рівень, ступінь досконалості якої-небудь галузі господарської або розумової діяльності (Дружилов, 2000).

У межах найбільш загального, філософського уявлення про світ концепт «культура» розглядаємо як соціально-прогресивну творчу діяльність людини в усіх сферах буття та свідомості, що є діалектичною єдністю процесів опредмечування (створення цінностей, норм, знакових систем тощо) й розпредмечування (освоєння культурного спадку), спрямована на перетворення дійсності, багатства людської історії на внутрішнє багатство особистості, на всебічне виявлення й розвиток сутнісних сил людини.

У повсякденному житті поняття «культура» вживають, насамперед, у трьох значеннях. По-перше, під культурою розуміють певну сферу життя суспільства, закріплену в окремих інституціях (міністерство культури; журнали, театри, музеї, що займаються виробництвом і поширенням духовних цінностей тощо). По-друге, під культурою розуміють сукупність духовних цінностей і норм, які властиві великій соціальній групі, нації (наприклад, елітарна культура, українська культура, антична культура тощо). По-третє, культура є виразом високого рівня якісного розвитку духовних досягнень («культурна людина» в значенні «вихована»). «Рівневий» смисл вноситься в поняття «культура», коли вона протиставляється некультурності – відсутності культури.

Аналіз сутності професійної культури майбутніх лікарів у працях вітчизняних і зарубіжних науковців свідчить, що це поняття знаходиться в синонімічному ряду з такими дефініціями, як «обізнаність» (знання, грамотність, поінформованість), «підготовленість», «готовність», спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні й соціальні потреби; комплекс ставлень, цінностей, знань і навичок тощо (Демянчук, 2015, с. 60). Тут знаходимо спільні концептуальні вектори з підвалинами компетентнісного підходу.

Водночас, на думку науковців, компетентність майбутнього фахівця доцільно розглядати як нову якість професійної підготовки, яка охоплює та поєднує змістовий і процесуальний компоненти – знання й уміння, здатність до постійного оновлення сукупності оперативних і мобільних професійних

знань і вмінь вибирати оптимальні рішення, аргументувати вибір, критично мислити, тобто виявляти високий рівень кваліфікації, професіоналізму фахівця та його підготовленості до професійного спілкування.

У наших попередніх дослідженнях вказувалося, що науковці (В. Ягупов) звертають увагу на різні аспекти реалізації компетентнісного підходу до підготовки фахівців у системі вищої освіти, розглядаючи професійну компетентність як складне інтегральне інтелектуальне, професійне й особистісне утворення, що формується в процесі підготовки студентів у вищій школі (Ягупов, 2007, с. 3); як здатність вирішувати поставлені цілі в різних ситуаціях, що швидко змінюються шляхом володіння методами вирішення професійних завдань вищого класу (Демянчук, 2015, с. 60–61).

Таким чином, у підготовці майбутніх лікарів до професійної діяльності особливої значущості набуває реалізація компетентнісного підходу, щоб сформувати у студентів належний рівень професійної культури для ефективної міжособистісної взаємодії з пацієнтами. У цьому контексті заслуговує на увагу визначення С. Дружиловим чотирьох видів компетентності, які автор окреслив, досліджуючи психологічні проблеми формування професіоналізму та професійної культури фахівця:

I – «Несвідома компетентність», за якої відсутність необхідних знань і навичок усвідомлюється студентом, а результат його самооцінки визначається такою фразою: «Я не знаю, чого саме я не знаю».

II – «Свідома некомпетентність», за якої майбутній фахівець усвідомлює недостатність знань: «Я знаю, чого саме я не знаю».

III – «Свідома компетентність», коли студент володіє конкретним змістом професійних знань, умінь і навичок, може їх застосовувати на практиці, самооцінюючи себе так: «Я знаю, що я знаю».

IV – «Неусвідомлювальна компетентність», коли професійні навички інтегровані в поведінку. Ця стадія відображає рівень сформованої професійної майстерності, в основі якої – професійна компетентність (Дружилов, 2000).

Імплементация компетентнісного підходу в освіту призвела до статусних змін багатьох навчальних дисциплін у вищій школі: кожна дисципліна набула особливого значення в аспекті формування особистості професіонала (Нахаєва, 2011). Дисципліни гуманітарного блоку, будучи непрофільними в медичному ЗВО, перетворилися на системоутворюючі предмети професійної підготовки сучасного фахівця, необхідний інструмент професіоналізації в обраній ним предметній області.

Подібні трансформації статусу гуманітарних дисциплін призвели до необхідності перегляду змісту навчання з урахуванням актуальних вимог державного та громадського замовлень до професійної підготовки майбутніх лікарів, однією з умов яких є високий рівень сформованості професійної культури. З огляду на довготривалість процесу формування професійної культури, вважаємо, що його реалізація повинна здійснюватися протягом усього періоду вищої освіти майбутніх лікарів, пронизуючи всі дисципліни навчального плану медичного ЗВО й роблячи основний акцент на гуманітарні дисципліни, такі як «Історія», «Історія медицини», «Іноземна мова» (ІМ), «Латина», «Психологія і педагогіка», «Економіка» і «Біоетика». Більше того, у процесі навчання дисциплін гуманітарного блоку формуються як загальнокультурні, так і професійні компетентності студентів-медиків.

Суб'єктність майбутнього лікаря передбачає, що випускник МЗВО входить до професійної групи зі сформованими основами професійної компетентності, цілями, цінностями, поглядами, знаннями, вміннями, навичками, тобто, професійним світоглядом, набутим досвідом виконання фахової поведінки у вирішенні змодельованих професійно-ситуативних завдань, прагнучим самостійно формувати для себе оптимальні моделі професійного життя, приймати рішення про шляхи досягнення окреслених цілей і їх реалізовувати (Демянчук, 2015, с. 105). Відтак, навчально-пізнавальну діяльність студента необхідно організовувати для інтеріоризації певних професійних цінностей, зокрема, для засвоєння оптимальних моделей професійного спілкування.

Зазвичай, виявити рівень професійної культури майбутніх лікарів можливо під час лікувальної практики, або на практичних заняттях шляхом використання педагогічних інновацій, які базуються на міжособистісній взаємодії (Демянчук, 2015, с. 131). Студенти матимуть змогу чітко окреслити й усвідомити мету професійного спілкування на рівні «лікар – пацієнт», «лікар – медична сестра» тощо. Особливої значущості в цьому контексті набуває вивчення медичної етики та деонтології.

Зв'язок цих дисциплін визначається тим, що в історичному аспекті тривалий час поняття «медична етика» й «деонтологія» ототожнювалися. Вивчаючи історію медицини, студенти усвідомлюють, що деонтологія – це лише розділ медичної етики, що являє собою набір певних правил та норм і вказує на певні заборони в діяльності медичного працівника. Ці правила й норми мають безпосереднє відношення й до професійного спілкування фахівців медицини (лікарів, медичних сестер).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. На сучасному етапі високий рівень сформованості професійної культури майбутнього лікаря стає обов'язковою умовою підготовки в медичному ЗВО. Під час розробки моделі формування професійної культури майбутнього лікаря слід орієнтуватися як на типові для медичної професійної діяльності ситуації спілкування («Комунікація з пацієнтом», «Взаємодія в колективі», «Науково-дослідницька діяльність у сфері охорони здоров'я»), так і різні формати комунікації (очна/ цифрова).

У силу свого широкого розвиваючого, виховного, духовно-морального, соціокультурного, етичного й комунікативного потенціалу дисципліни гуманітарного блоку робочого навчального плану медичного ЗВО можуть і повинні стати центральною ланкою для формування професійної культури майбутнього лікаря. Водночас, підготовка майбутніх лікарів до професійного спілкування базується на використанні етично-деонтологічних норм міжособистісної взаємодії на різних рівнях – «лікар – пацієнт», «лікар – медичний персонал», «лікар – родичі хворого» та ін. Це диктує необхідність використання змодельованих професійно-комунікативних ситуацій на засадах використання компетентнісного підходу для формування професійної культури майбутніх лікарів.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці спеціальних тренінгових програм та навчально-методичного забезпечення для формування професійної культури майбутніх лікарів.

ЛІТЕРАТУРА

- Банчук, М. В. (2008). Сучасні завдання вищої медичної школи. *Магістр медсестринства*, 1, 17–20 (Banchuk, M. V. (2008). Modern tasks of higher medical school. *Magistr medsestrynstva – Master of Nursing*, 1, 17-20).
- Демянчук, М. Р. (2015). Підготовка бакалаврів сестринської справи до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Хмельницький (Demianchuk, M. R. (2015). *Training of bachelors in nursing for professional activity on the basis of the competence approach* (Candidate's thesis). Khmelnytskyi).
- Драч, І. І. (2008). Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти. *Проблеми освіти*, 57, 44–48 (Drach, I. I. (2008). Competence approach as a mean of modernization of the content of higher education. *Problemy osvity – Problems of Education*, 57, 44–48).
- Дружилов, С. А. (2000). *Психологические проблемы формирования профессионализма и профессиональной культуры специалиста*. Воронеж: ИПК (Druzhilov, S. A. (2000). *Psychological problems of formation of professionalism and professional culture of the specialist*. Voronezh: IPK).
- Дудікова, Л. В. (2011). *Формування готовності до професійного самовдосконалення у майбутніх лікарів* (автореф. дис. ... канд. пед. наук спец.: 13.00.04). Вінниця (Dudikova, L. V. (2011). *Forming the readiness of future doctors for their self-perfection* (candidate's thesis). Vinnytsia).

- Моїсеєнко, Р. О., Вороненко, В. В., Фещенко, І. І., Волосовець, О. П. (2011). Завдання вищої медичної освіти в контексті реформування галузі. *Ваше Здоров'я*, 31, 10) (Moiseienko, R. O., Voronenko, V. V., Feshchenko, I. I. & Volosovets, O. P. (2011). Tasks of higher medical education in the context of reforming the field. *Vashe Zdorovia – Your Health*, 31, 10).
- Зеер, З. Ф. (2004). Модернізація професійного образования: компетентностный подход. *Образование и наука*, 3 (27), 44–49 (Zeer, Z. F. (2004). Modernization of vocational education: the competence approach. *Obrazovanie i nauka – Education and Science*, 3 (27), 44-49).
- Зимняя, И. А. (2003). Компетентность человека – новое качество результата образования. *Проблемы качества образования. Кн. 2. Компетентность человека – новое качество результата образования: материалы XIII Всероссийского совещания (Москва, 23-24 сен. 2003 г.). М.; Уфа: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, сс. 4–15 (Zimnyaya, I. A. (2003). Competence of a man – a new quality of the result of education. *Problems of the Education Quality. B. 2. Competence of a Man – a New Quality of the Result of Education: Proceedings of the XIII All-Russian Meeting*, (pp. 4-15). Moscow; Ufa: Research Center for the Problems of the Quality of Training of Specialists).*
- Кайдалова, Л. Г. (2013). *Професійне спілкування фахівців фармації*. Х.: В-во НФаУ (Kaidalova, L. H. (2013). *Professional communication of pharmacy specialists*. Kharkiv: Vydavnytstvo NFaU).
- Мельничук, І. М. (2012). Методологічний аналіз професіоналізації майбутнього медичного працівника у вищому навчальному закладі. *Медична освіта*, 1, 8–13 (Melnychuk, I. M. (2012). Methodological analysis of the professionalization of the future medical worker in higher educational institution. *Medychna osvita – Medical Education*, 1, 8-13).
- Нахаєва, Я. М. (2015). Компетенция и компетентность как основа формирования готовности будущих врачей к профессиональной деятельности. *Europäische Fachhochschule. European applied sciences*, 10 (Oktober), 22–25 (Nakhaieva, Ya. M. (2015). Competency and competence as a basis for the formation of the readiness of future doctors for professional activity. *Europäische Fachhochschule. European applied sciences*, 10, 22-25).
- Ягупов, В. В. (2007). Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*, 71, 3–8 (Yahupov, V. V. (2007). Competence approach for training of specialists in the higher education system. *Scientific notes. Pedagogical, psychological sciences and social work*, 71, 3-8).

РЕЗЮМЕ

Демянчук Михайл. Особенности внедрения компетентностного подхода к формированию профессиональной культуры будущих врачей.

В статье обобщено, что в профессиональной подготовке будущих врачей особую значимость приобретает реализация компетентностного подхода к формированию у них профессиональной культуры для эффективного межличностного взаимодействия с пациентами. Резюмировано, что профессия и культура тесно и постоянно между собой взаимодействуют и друг без друга существовать не могут. Профессия, сочетаясь с общечеловеческой культурой, порождает такое социальное явление, как «профессиональная культура» и охватывает как область трудовой деятельности человека, так и качество этой

деятельности, в результате составляет именно культуру как уникальный феномен всей человеческой истории, всего человеческого бытия.

Осуществлен анализ сути профессиональной культуры будущих врачей в трудах отечественных и зарубежных ученых, результатом которого стали сведения, что это понятие находится в синонимическом ряду с такими дефинициями, как «осведомленность» (знания, грамотность, поинформированность), «подготовленность», «готовность», способность личности воспринимать и отвечать на индивидуальные и социальные нужды; комплекс отношений, ценностей, знаний и навыков и тому подобное.

В силу своего широкого развивающего, воспитательного, духовно-нравственного, социокультурного, нравственного и коммуникативного потенциала дисциплины гуманитарного блока рабочего учебного плана медицинского УВО могут и должны стать центральным звеном для формирования профессиональной культуры будущего врача. Доказано, что студенты призваны освоить основные правила и нормы профессиональной культуры еще во время обучения в высшем медицинском учебном заведении, составит основу их профессиональной и коммуникативной компетентности.

Ключевые слова: *будущие врачи, профессиональная культура, культура, компетентностный подход, компетентность, медицинская этика, деонтология.*

SUMMARY

Demianchuk Mykhailo. Peculiarities of implementation of the competence approach to the formation of future doctors' professional culture.

It has been generalized in the article that in vocational training of future doctors, implementation of the competence approach to the formation of their professional culture for effective interpersonal interaction with patients becomes especially important. It has been resumed that profession and culture are closely and constantly interrelated and cannot exist without each other. The profession, combined with universal human culture, generates such a social phenomenon as "professional culture" and covers both the field of human labor activity and the quality of this activity, which results in culture as a unique phenomenon of all human history, all human existence.

The analysis of the essence of future doctors' professional culture in the works of national and international scholars has been conducted. The result of which is the information that this concept is in a synonymous series with such definitions as "awareness" (knowledge, literacy, enlightenment), "preparedness", "readiness", the ability of the individual to perceive and respond to individual and social needs; a set of attitudes, values, knowledge and skills, etc.

It has been generalized that at the modern stage a high level of formation of future doctors' professional culture becomes an obligatory condition of training in medical institution of higher education. It is worth to focus on both typical for medical professional activity communication situations ("Communication with the patient", "Interaction in the team", "Scientific and research activities in the field of health care"), and various formats of communication (face-to-face / digital) when developing the model of formation of future doctors' professional culture.

Due to its broad developmental, educational, spiritual and moral, socio-cultural, ethical and communicative potential, the disciplines of the humanitarian block of the curriculum of medical institution of higher education can and should become a central link for the formation of future doctor's professional culture. It has been proved that students are called to master the basic rules and norms of professional culture while studying at a higher

medical education institution, which will form the basis of their professional and communicative competence.

Key words: future doctors, professional culture, culture, competence approach, competence, medical ethics, deontology.

УДК 378.046-373

Таміла Джаман

Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ORCID ID 0000-0003-2257-0875

DOI 10.24139/2312-5993/2020.10/084-092

ЕТАПИ І ЗМІСТ РОЗРОБЛЕННЯ МОДЕЛІ СИСТЕМИ НЕПЕРЕРВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Статтю присвячено проблемі моделювання педагогічних систем і процесів. Структурно-функціональна модель розглядається як система взаємопов'язаних елементів: мети, завдань, методологічних підходів, принципів навчання, змісту, форм, методів і прийомів, результату, а також компонентів, критеріїв, показників та рівнів готовності вчителів початкової школи до освітньої діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Системоутворювальними елементами моделі визначено етапи неперервної підготовки вчителів (бакалаврів → магістрів → вчителів початкової школи / слухачів курсів післядипломної освіти) та мету навчання на кожному етапі, оскільки вони впливають на всі інші компоненти пропонованої моделі.

Ключові слова: *структурно-функціональна модель, моделювання як науковий метод, неперервна підготовка вчителів, інклюзивне навчання.*

Постановка проблеми. Побудова системи неперервної підготовки вчителів початкової школи до роботи в умовах інклюзивного навчання, формування інклюзивної компетентності як складника професійної компетентності вчителів є складним педагогічним процесом, який впливає на результативність освітньої діяльності. Використання педагогічного моделювання, яке на сучасному етапі розвитку педагогічної науки є актуальним орієнтиром побудови нової освітньої реальності, дає можливість інтерпретувати основні концептуальні засади дослідження, технологізувати процес побудови системи неперервної підготовки до здійснення професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища. Проблема полягає в замовленні суспільства на підготовку спеціалістів, здатних здійснювати освітній процес в умовах інклюзивного навчання, та недостатністю теоретичного й технологічного забезпечення цього процесу.

Аналіз публікацій із проблеми дослідження відбувався в декількох напрямках, основним із яких був метод моделювання й особливості його використання в педагогічних дослідженнях. Аналіз довів, що застосування цього методу притаманно багатьом сучасним науково-педагогічним і